

Datum
2025-01-20

Diariernr
KST 2024/381

Ert datum
2024-10-30

Ert diariernr
S2024/01917

Socialdepartementet

Ökad trygghet och säkerhet på särskilda ungdomshem och LVM-hem (Ds 2024:26)

Kammarrätten har inga synpunkter i sak på de utökade befogenheter som föreslås. Kammarrätten vill dock lämna följande synpunkter.

Rättens sammansättning

Enligt 37 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, ska nämndemän ingå i kammarrätten vid handläggning av mål enligt LVU, med undantag för mål om omedelbart omhändertagande, tillfälligt flyttningsförbud och tillfälligt utreseförbud. Enligt 40 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM, ska nämndemän ingå i kammarrätten vid handläggning av mål enligt LVM, med undantag för mål om omedelbart omhändertagande.

Mål som rör beslut som överklagats till allmän förvaltningsdomstol enligt 42 § LVU och 44 § LVM, en typ av mål som enligt förslaget kommer att utökas, omfattas alltså inte av undantagen från huvudregeln att nämndemän ska ingå i kammarrätten. Detta trots att målen omfattas av krav på prövningstillstånd (42 § och 44 § LVM).

Kammarrätten konstaterar att denna reglering medför oklarhet kring om det ska ingå nämndemän vid behandling av frågor om prövningstillstånd i mål som gäller beslut som överklagats enligt 42 § LVU respektive 44 § LVM. Det kan dock knappast ha varit lagstiftarens avsikt, eftersom det saknas några andra exempel på när nämndemän ingår i rätten när frågan om prövningstillstånd

behandlas. Kammarrätten är enligt 12 § sjunde stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar, LAFD, domför med två lagfarna ledamöter vid behandling av frågor om prövningstillstånd. Hur denna bestämmelse förhåller sig till 37 § LVU och 40 § LVM är inte självklart.

Regleringen innebär vidare att kammarrätten, vid sakprövning av mål som överklagats enligt nämnda bestämmelser, inte är domför utan nämndemän. Kammarrätten utgår från att inte heller denna ordning varit avsedd, eftersom det inte finns några andra exempel på mål där nämndemän ingår i kammarrätten vid sakprövningen av mål som kräver prövningstillstånd.

Enligt utredningens förslag kommer det tillkomma nya överklagbara beslut enligt 42 § LVU och 44 § LVM. Det finns därför skäl att se över regleringen om kammarrättens domförhet. Kammarrätten anser vidare att det är mycket angeläget att regleringen ändras, särskilt med beaktande av att det inte är osannolikt att måltillströmningen kan komma att öka med anledning av utredningens förslag.

Kammarrätten föreslår mot denna bakgrund att 37 § LVU och 40 § LVM ska ändras och utformas så att undantagen från kravet på att nämndemän ska ingå i rätten också omfattar mål som angår enbart en fråga som nämns i 42 § LVU respektive 44 § LVM. Detta är i linje med hur 38 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, vilket är en jämförbar bestämmelse, har utformats.

Avseende frågan om rättens sammansättning har kammarrätten ytterligare en synpunkt. Enligt 18 § fjärde stycket punkten 3 LAFD är förvaltningsrätten domför med en lagfaren domare ensam i flera av måltyperna som rör ovan nämnda beslut enligt LVU och LVM samt beslut som SiS meddelat med stöd av lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård. Det saknas dock överväganden om varför inte förvaltningsrätten ska vara domför med en lagfaren domare i samtliga dessa måltyper, exempelvis mål om kroppsvisitation. Kammarrättens erfarenhet är att förvaltningsrätter även i dagsläget i regel avgör dessa mål med en lagfaren domare. Kammarrätten anser att alla de aktuella måltyperna ska hanteras skyndsamt och att de rör förhållandevis ingripande åtgärder. De bör därför inte regelmässigt anses vara av enkel beskaffenhet. Enligt kammarrätten finns det mot den bakgrunden skäl att se över frågan om vilka måltyper som ska omfattas av regleringen i 18 § fjärde stycket punkten 3 LAFD.

Konsekvenser för de allmänna förvaltningsdomstolarna

Kammarrätten bedömer att måltillströmningen kan komma att öka till följd av förslagen. Som det konstateras i utredningen har SiS befogenheter utökats i ett antal avseenden under senare tid och det har tillkommit flera överklagbara beslut. I nuläget har det inte skett någon stor ökning av måltillströmningen, men det är svårt att bedöma hur utvecklingen kan komma att se ut. En ökning av mål till domstolarna kan ske snabbt och alla de aktuella måltyperna ska hanteras skyndsamt. Kammarrätten anser att det finns skäl att noggrant bevaka

utvecklingen för att säkerställa att de allmänna förvaltningsdomstolarna ges tillräckliga resurser för att utföra sitt uppdrag.

Detta yttrande har beslutats av kammarrättsrådet och vice ordföranden Catharina Lindqvist. Föredragande har varit tillförordnade kammarrättsassessorn Simon Seidal.

Catharina Lindqvist

Simon Seidal

Kopia till

Övriga kammarrätter

Hovrätterna

Förvaltningsrätterna under Kammarrätten i Stockholm

Justitiedepartementet, expeditionschefen och enheten DÅ

Domstolsverket

Kammarrättens intranät

Tidningarnas telegrambyrå